

Національний університет
«Одеська Юридична Академія»

Факультет прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)

Кафедра криміналістики, судових експертиз
та поліграфології

Національний центр судових експертиз
при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова

Міжнародна громадська організація
«Конгрес Криміналістів»

Одеський науково-дослідний
Інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО:
ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ,
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ,
ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ»

м. Одеса

05 червня 2026 року

КРИМІНАЛІСТИКА МАЙБУТНЬОГО: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ, ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

5 червня 2026 р.

*Одеса
2026*

CRIMINALISTICS OF THE FUTURE: DIGITAL INNOVATIONS, ARTIFICIAL INTELLIGENCE, GLOBAL CHALLENGES AND THREATS

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

5 June 2026

*Odesa
2026*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 20 від 12 червня 2026 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №4 від 22 червня 2026 року)*

Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози: збірник матеріалів міжнар. наук.–практ. конф. (м. Одеса, 5 черв. 2026 р.) / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, В. Шепітько, Д. Колодін, А. Колодіна Л. Аркуша, та ін.]; Нац. ун–т «Одеська юридична академія», кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології; Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції Республіки Молдова; Одеський науково–дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, Міжнародна громадська організація «Конгрес криміналістів». Одеса: НУ «ОЮА», 2026. 564 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково–практичної конференції «Криміналістика майбутнього: цифрові інновації, штучний інтелект, глобальні виклики та загрози», проведеної 5 червня 2026 року Національним університетом «Одеська юридична академія» за участю українських та іноземних науковців, судових експертів, представників правоохоронних органів, практиків, приватних експертів і здобувачів наукових ступенів. Матеріали присвячено криміналістичним інноваціям, цифровим технологіям, штучному інтелекту, розслідуванню злочинів у кіберпросторі, кримінально–правовим і кримінологічним викликам цифровізації, а також кримінально–процесуальним, оперативнорозшуковим та криміналістичним аспектам документування злочинів у цифровий час.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та дотримання принципів академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2026

© Автори статей, 2026

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 20, June, 12, 2026)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 4, June, 22, 2026)*

Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 5 June 2026) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, V. Shepitko, A. Kolodina, D. Kolodin, L. Arkusha, et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine; International Public Organization «Congress of Criminalists». Odesa: NU «OLA», 2026. 564 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Criminalistics of the Future: Digital Innovations, Artificial Intelligence, Global Challenges and Threats», held on 5 June 2026 by the National University «Odesa Law Academy». The conference brought together Ukrainian and foreign scholars, forensic experts, representatives of law enforcement agencies, practitioners, private experts and postgraduate researchers. The materials cover criminalistics innovations, digital technologies, artificial intelligence, expert support for justice, investigation of crimes in cyberspace, criminal law and criminological challenges of digitalization, as well as criminal procedure, operational–search and criminalistics aspects of documenting crimes in the digital age.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high–quality academic contributions and adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2026

© Authors of articles, 2026

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ПРОКУРАТУРИ ТА СЛІДСТВА
(КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ)
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИКИ, СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ТА ПОЛІГРАФОЛОГІЇ
(м. Одеса, Україна)**

**NATIONAL UNIVERSITY «ODESA LAW ACADEMY»
FACULTY OF PROSECUTION AND INVESTIGATION
(CRIMINAL JUSTICE)
DEPARTMENT OF CRIMINALISTICS, FORENSIC EXAMINATIONS AND
POLYGRAPHOLOGY
(Odesa, Ukraine)**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
ПРИ МІНІСТЕРСТВІ ЮСТИЦІЇ
РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА
(м. Кишинів, Республіка Молдова)
NATIONAL CENTRE OF JUDICIAL EXPERTISE
MINISTRY OF JUSTICE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA
(Chişinău, Republic of Moldova)**

**ОДЕСЬКИЙ НАУКОВО–ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
(м. Одеса, Україна)
ODESA SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE
OF FORENSIC EXAMINATIONS
MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE
(Odesa, Ukraine)**

**МІЖНАРОДНА ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«КОНГРЕС КРИМІНАЛІСТІВ»
(Україна)
INTERNATIONAL PUBLIC ORGANIZATION
«CONGRESS OF CRIMINALISTS»
(Ukraine)**

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ:

Сергій КІВАЛОВ – Президент Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., академік;

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ:

Мінас АРАКЕЛЯН – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Денис КОЛОДІН – декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
Лариса АРКУША – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор.

СПІВОРГАНІЗАТОРИ:

Ольга КАТАРАГА – директор Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії, д.ю.н.;
Пьотр ПЄТКОВИЧ – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
Дмитро КІШКО – директор Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України;
Антоніна ЧЕРЕМНОВА – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
Валерій ШЕПІТЬКО – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Дар'я МІНЧЕНКО – начальник відділу міжнародних зв'язків Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Таїсія ІВАНІЙЧУК – директор наукової бібліотеки Національного університету «Одеська юридична академія», к.біол.н.;
Сергій СТАРОДУБОВ – декан факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
Богдан ФАСІЙ – декан факультету судового та міжнародного права Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент
Євген ХИЖНЯК – декан факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент

- Віктор ЦИТРЯК** – заступник декана факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ГОЛОВА РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

ЧЛЕНИ РОБОЧОЇ ГРУПИ:

- Вікторія ГРИНЕВИЧ** – в.о. директора Центру поліграфологічних досліджень та тестування, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Ірина ПИШНЕНКО** – провідний фахівець відділу ліцензування, акредитації та забезпечення якості освіти, асистент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК / УКЛАДАЧІ:

- Лариса АРКУША** – завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», д.ю.н., професор;
- Антоніна ЧЕРЕМНОВА** – вчений секретар Одеського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, к.ю.н., доцент;
- Пьотр ПЕТКОВИЧ** – заступник директора Національного Центру судових експертиз Міністерства юстиції Республіки Молдова, судовий експерт вищої категорії;
- Валерій ШЕПІТЬКО** – президент Міжнародної громадської організації «Конгрес криміналістів», д.ю.н., професор;
- Юлія ГРЕСЬ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;

- Анна КОЛОДІНА** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент;
- Олександра СТАУРСЬКА** – завідувач підготовчим відділенням, доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».
- Олександр ЧЕРНОВ** – доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології Національного університету «Одеська юридична академія», доктор філософії з галузі знань 08 «Право».

ЧЕРНОВ Олександр.....298
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІДПИСІВ
У ЦИФРОВИХ КОПІЯХ ДОКУМЕНТІВ

ЮСУПОВ Володимир, КИСІЛЬ Наталія.....303
ІНТЕГРАЦІЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ У ПРАКТИКУ ПРОВЕДЕННЯ
СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

СЕКЦІЯ 4.

КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ВІД КІБЕРТЕРОРИЗМУ ДО АВТОНОМНИХ СИСТЕМ ОЗБРОЄННЯ

АРТЮХ Надія, КОЗАЧЕНКО Віталій.....308
КІБЕРБУЛІНГ У СИСТЕМІ ДЕТЕРМІНАНТ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
МОЛОДІ

БЕРШАВСЬКА Анастасія.....313
ОРГАНІЗАЦІЙНО–ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ,
ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ ПОСОБНИЦТВОМ ДЕРЖАВІ–АГРЕСОРУ

ГОРБАЧОВА Ірина.....316
ІНФОРМАЦІЙНІ ВКИДИ ТА ЦИФРОВА ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

ЄРОФЕЄВА Ольга.....321
МОТИВИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ
МАЙНОМ

КЛИМЕНКО Дар'я, КОЗАЧЕНКО Віталій.....324
ЦИФРОВІ ФОРМИ НАСИЛЬСТВА ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ:
КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

КОЗАЧЕНКО Віталій.....329
ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ:
КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

КУБАЄНКО Андрій.....334
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ЗАГРОЗ

ЛУКАЩУК Каріна.....	338
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ, НЕ ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПОЗБАВЛЕННЯМ ВОЛІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	
ЛУЦЮК Павло.....	342
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ВПЕРШЕ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ ТА СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	
СИДОРЧУК Владислав, СИДОРЧУК Інна.....	348
КІБЕРТЕРОРИЗМ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ	
СТЕПАНЕНКО Оксана.....	353
КІБЕРНАСИЛЬСТВО ЯК САМОСТІЙНА ФОРМА ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА	
ТІТУНІНА Катерина.....	358
ПРОТИДІЯ РАДИКАЛІЗАЦІЇ ТА ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
ЦЕХАН Дмитро.....	362
ІДЕОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ УГРУПОВАНЬ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	
ЦИТРЯК Віктор.....	367
ЕФЕКТИВНІСТЬ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ	

СЕКЦІЯ 5.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВІ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У ЦИФРОВИЙ ЧАС

АЛБУЛ Сергій.....	372
КРИМІНАЛЬНА РОЗВІДКА ЯК СИСТЕМНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОМПЛЕКСНОЇ МОДЕЛІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
ВАЩУК Олеся.....	377
ПРОБЛЕМИ ДОСТОВІРНОСТІ ФОТО- ТА ВІДЕОДОКАЗІВ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ DEERFAKE-ТЕХНОЛОГІЙ	

DOI <https://doi.org/10.32837/11300.33548>

Козаченко Віталій

*кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри кримінально–правових дисциплін Криворізького навчально
наукового інститут Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Кривий Ріг, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9802-2020>
e-mail: vitalii.kozachenko92@gmail.com*

ПРОБЛЕМА ВЕРБАЛЬНОЇ АГРЕСІЇ У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У тезах досліджено феномен вербальної агресії у соціальних мережах як сучасну кримінологічну проблему. Проаналізовано основні форми цифрової агресії, зокрема «мова ненависті», онлайн–погрози, кібербулінг та токсичну комунікацію. Визначено криміногенні фактори поширення агресивної поведінки в умовах цифрової анонімності та алгоритмізації соціальних мереж. Окрему увагу приділено проблемам профілактики та протидії цифровій агресії.

Ключові слова: вербальна агресія, соціальні мережі, кібербулінг, hate speech, цифрова токсичність, кримінологія, кіберпростір.

Vitalii Kozachenko

*PhD in Law, Senior Lecturer
of the Department of Criminal Law Disciplines,
Kryvyi Rih Educational and Scientific Institute of the
National University «Odesa Law Academy»,
Kryvyi Rih, Ukraine*

VERBAL AGGRESSION IN SOCIAL MEDIA AS A CRIMINOLOGICAL PROBLEM

The abstract examines verbal aggression in social media as a contemporary criminological problem. The main forms of digital aggression are analyzed, including hate speech, online threats, cyberbullying, and toxic communication. The criminogenic factors contributing to aggressive behavior in conditions of digital anonymity and algorithm–driven social media are identified. Particular attention is paid to issues of prevention and counteraction to digital aggression.

Keywords: verbal aggression, social media, cyberbullying, hate speech, digital toxicity, criminology, cyberspace.

Розвиток цифрових технологій і популярність соціальних мереж суттєво змінили характер сучасної комунікації. Поряд із позитивними можливостями для спілкування, обміну інформацією та самовираження онлайн–простір дедалі

частіше стає середовищем прояву агресії. У соціальних мережах поширюються образи, мова ненависті (hate speech), онлайн–погрози, кібербулінг та інші форми деструктивної поведінки. Анонімність користувачів, швидкість поширення інформації та недостатній рівень контролю за контентом сприяють поширенню таких явищ. У кримінологічному аспекті це створює нові виклики для забезпечення безпеки особи та нормального функціонування інформаційного середовища.

За визначенням UNICEF, кібербулінг є однією з форм агресивної поведінки, що реалізується із використанням цифрових технологій та засобів онлайн–комунікації [1]. Такі дії можуть здійснюватися через соціальні мережі, месенджери, форуми, ігрові платформи, мобільний зв'язок та інші цифрові сервіси. Найчастіше кібербулінг проявляється у формі образливих повідомлень, систематичних принижень, поширення неправдивої або компрометуючої інформації, публічних насмішок, погроз чи переслідування в мережі.

Основною метою подібної поведінки є психологічний тиск на потерпілого, його залякування, приниження або соціальна ізоляція. Особливу небезпеку кібербулінгу становить те, що агресивний вплив може тривати безперервно, незалежно від місця перебування особи, а негативний контент здатний швидко поширюватися серед великої кількості користувачів. Крім того, анонімність онлайн–середовища нерідко створює у правопорушників відчуття безкарності, що сприяє повторюваності та ескалації агресивної поведінки [1].

Одним із найбільш небезпечних проявів вербальної агресії у цифровому просторі сьогодні є hate speech – мова ненависті. У Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2022)16 під «мовою ненависті» розуміються будь–які форми висловлювань, які поширюють, підбурюють, підтримують або виправдовують ненависть, дискримінацію чи ворожнечу щодо окремої особи або групи осіб [2]. Як правило, об'єктами такої агресії стають люди за ознаками раси, національності, етнічного походження, релігії, статі, політичних переконань або інших соціально значущих характеристик.

Особливу небезпеку мова ненависті становить саме в умовах цифрового середовища. Соціальні мережі та інші онлайн–платформи забезпечують надзвичайно швидке поширення інформації, унаслідок чого агресивний контент може за короткий час охоплювати значну аудиторію. Додатковою проблемою є те, що алгоритми окремих платформ нерідко просувають емоційно конфліктний контент через його високу активність серед користувачів. У результаті мова ненависті набуває масового характеру та здатна формувати атмосферу нетерпимості, соціальної напруги й ворожнечі у суспільстві.

Крім того, систематичне поширення «мови ненависті» у мережі сприяє поступовій нормалізації агресивної комунікації. Користувачі починають сприймати образи, приниження та публічне цькування як звичний елемент

онлайн–спілкування, що підвищує загальний рівень цифрової токсичності та створює додаткові криміногенні ризики [2].

У кримінологічному аспекті вербальна агресія у соціальних мережах має низку специфічних ознак. По–перше, цифрова анонімність істотно знижує рівень соціального контролю та відповідальності за агресивну поведінку. По–друге, алгоритми соціальних мереж часто стимулюють поширення емоційно конфліктного контенту через його вищу залученість користувачів. По–третє, агресивна комунікація в інтернеті характеризується високим рівнем латентності та складністю ідентифікації правопорушників.

UNESCO розглядає поширення «мови ненависті» в онлайн–просторі як одну з актуальних глобальних проблем сучасного цифрового суспільства [3]. У доповідях організації наголошується, що мова ненависті в мережі негативно впливає не лише на окремих користувачів, а й на демократичні процеси, суспільну стабільність та загальний рівень безпеки інформаційного середовища. Систематичне поширення агресивного контенту здатне посилювати соціальну поляризацію, провокувати конфлікти та формувати атмосферу нетерпимості у суспільстві.

Окрему увагу UNESCO звертає на те, що сучасні цифрові платформи значно спрощують створення та поширення агресивного контенту [3]. Це пояснюється насамперед високою швидкістю онлайн–комунікації, можливістю миттєвого доступу до великої аудиторії та мінімальними витратами на розповсюдження інформації. Будь–яке повідомлення, коментар або публікація можуть бути поширені серед тисяч користувачів протягом короткого часу, особливо якщо контент викликає емоційну реакцію.

Водночас ефективність механізмів модерації на багатьох онлайн–платформах залишається недостатньою. Автоматизовані системи не завжди здатні своєчасно виявляти агресивні висловлювання, а значний обсяг контенту ускладнює оперативне реагування з боку адміністрації соціальних мереж. У результаті hate speech нерідко тривалий час залишається доступним для широкої аудиторії, що сприяє його подальшому поширенню та нормалізації в цифровому середовищі. Крім того, постійний контакт користувачів із агресивним контентом може негативно впливати на їхній психоемоційний стан, підвищувати рівень тривожності та сприяти формуванню атмосфери ворожості в онлайн–комунікації [3].

Дослідження Джузеппе Фулантеллі та інших науковців підтверджують наявність тісного взаємозв'язку між кібербулінгом і hate speech у соціальних мережах [4]. Автори звертають увагу на те, що обидва явища фактично виступають взаємопов'язаними формами цифрової агресії, які поширюються в умовах онлайн–комунікації та мають схожі механізми впливу на потерпілих.

На думку дослідників, систематичне поширення образливих повідомлень, принижень, публічного цькування та агресивних висловлювань у мережі сприяє психологічній віктимізації користувачів, підвищує рівень емоційного напруження

та формує сприятливе середовище для подальшого поширення онлайн–насильства [4]. Особливо небезпечним є те, що в цифровому просторі такі прояви агресії можуть набувати масового характеру та тривалий час залишатися доступними для широкої аудиторії.

Окрему кримінологічну проблему становить так звана «цифрова токсичність». Йдеться про систематичне використання образ, принижень, погроз, мови ненависті та агресивних коментарів у мережевій комунікації. Подібна поведінка поступово нормалізується в окремих онлайн–спільнотах, що створює сприятливі умови для девіантної поведінки.

Дослідники Мааруф, Прьоллокс та Фойєррігель встановили, що «мова ненависті» у соціальних мережах має високий рівень вірусного поширення [5]. Особливо швидко агресивний контент поширюється через акаунти з високим рівнем аудиторії або суспільного впливу. Це суттєво посилює криміногенний потенціал цифрової агресії.

Суттєвим фактором поширення вербальної агресії є алгоритмізація соціальних мереж. Рекомендації та механізми автоматичного просування контенту орієнтовані насамперед на залучення користувача, а конфліктний та емоційно агресивний контент зазвичай генерує більшу кількість реакцій. Унаслідок цього соціальні мережі фактично можуть виступати каталізатором цифрової агресії.

Кримінологічне значення має також зв'язок між онлайн–агресією та реальною офлайн–віктимізацією. Дослідження у сфері цифрової безпеки свідчать, що систематичне онлайн–переслідування нерідко супроводжується психологічним тиском та загрозами у реальному житті [6].

Особливу вразливість до цифрової агресії демонструють неповнолітні, жінки, представники меншин, журналісти, громадські активісти та публічні особи. В окремих випадках систематичне онлайн–переслідування може призводити до депресивних розладів, тривожності, соціальної ізоляції та суїцидальної поведінки [1].

Важливою проблемою залишається недостатня ефективність механізмів протидії «мови ненависті» у соціальних мережах. Європейський Союз та Рада Європи наголошують на необхідності комплексного підходу, який має включати правові механізми, цифрову освіту, удосконалення систем модерації контенту та міжнародну співпрацю у сфері протидії онлайн–ненависті [2; 7].

Таким чином, вербальна агресія у соціальних мережах є комплексною кримінологічною проблемою сучасного цифрового суспільства. Її суспільна небезпечність полягає не лише у психологічній віктимізації окремих осіб, але й у формуванні атмосфери соціальної ворожнечі, девіантної нормалізації агресії та підвищенні рівня конфліктності в суспільстві. Ефективна протидія цифровій агресії потребує поєднання кримінологічних, правових, технологічних та превентивних механізмів.

Перелік використаних джерел:

1. Cyberbullying: What is it and how to stop it. UNICEF. URL: <https://www.unicef.org/stories/how-to-stop-cyberbullying>
2. Recommendation CM/Rec(2022)16 on Combating Hate Speech. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/combating-hate-speech/recommendation-on-combating-hate-speech>
3. Countering online hate speech. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/countering-online-hate-speech>
4. Fulantelli G. et al. Cyberbullying and Cyberhate as Two Interlinked Instances of Cyber-Aggression in Adolescence. Future Internet. 2022. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9196243/>
5. Maarouf A., Pröllochs N., Feuerriegel S. The Virality of Hate Speech on Social Media. 2022. URL: <https://arxiv.org/abs/2210.13770>
6. Chatzakou D. et al. Detecting Cyberbullying and Cyberaggression in Social Media. 2019. URL: <https://arxiv.org/abs/1907.08873>
7. EU Code of conduct on countering illegal hate speech online. European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-code-conduct-countering-illegal-hate-speech-online_en